

ПРОГРАМА
вступного іспиту зі спеціальності
054 Соціологія
для здобувачів вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня
(2024 рік вступу)

Вступне слово

Програма складена з урахуванням програми рівня вищої освіти магістра спеціальності 054 «Соціологія». Вона містить розділи, у першому з яких відображені, основні питання освітнього компоненту «Інституційна соціологія» програми 054 «Соціологія» рівня «магістр»; а у другому – основні питання освітнього компоненту «Соціологія соціальних проблем» програми 054 «Соціологія» рівня «магістр».

Розроблені питання базуються на навчальних компонентах програми рівня «магістр» зі спеціальності 054 «Соціологія»: компонент 1. Інституційна соціологія; компонент 2. Соціологія соціальних проблем, спрямовані на виявлення знань та умінь здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 054 «Соціологія».

Розділ 1. Інституційна соціологія.

1. Г. Спенсер, Е. Дюркгайм, М. Вебер та їхні трактування соціальних інституцій.
2. Структурно-функційна /Т.Парсонс, Р. Мертон/ парадигма у дослідженнях соціальних інституцій.
3. Інтеракціоністський підхід до соціальних інституцій /Дж.Мід, П.Бергер, Т.Лукман/: порівняльний аналіз.
4. «Старий» та «новий» інституціоналізм: порівняльна характеристика.
5. Дослідження соціальних інституцій у сучасній українській соціології.
6. Основні підходи до розуміння соціальних інституцій сучасними соціологами.
7. Соціальний інститут/соціальна інституція: трактування термінів.
8. Інституціоналізація/деінституціоналізація: сутність феноменів.
9. Структура соціальних інституцій.
10. Варіанти класифікації соціальних інституцій в сучасній соціології та їх евристичний потенціал.
11. Сутність системного розуміння соціальних інституцій та його евристичні можливості.
12. Соціальні інституції: проблеми функціонування та дисфункції.

13. Можливі наслідки трансформацій в одній із соціальних інституцій для інституційної системи суспільства в цілому.
14. Сутність координації та субординації в інституційній системі суспільства.
15. Проблема автономності соціальних інституцій в інституційній системі суспільства.
16. Шляхи легітимації соціальних інституцій.
17. Проблема балансу між консервативністю та інноваційністю соціальних інституцій
18. Проблема керованості інституційних трансформацій.
19. Соціальні інституції та соціальні організації: варіанти трактування та розрізнення термінів в сучасній соціології.
20. Інституалізація соціальної роботи в сучасній Україні.

Розділ 2. Соціологія соціальних проблем.

1. Теоретичні рамки соціологічного аналізу соціальних проблем.
2. Соціальні проблеми у вимірі функціоналістської парадигми.
3. Соціальні проблеми у вимірі конфліктологічної парадигми.
4. Соціальні проблеми у вимірі інтеракціоністської парадигми.
5. Соціальна проблема як вияв соціальної патології.
6. Соціальна проблема і соціальна дезорганізація.
7. Соціальна проблема як дисфункціональний стан суспільства
8. Етапи розвитку соціології соціальних проблем.
9. Поняття та основні характеристики соціальної проблеми.
10. Концептуалізація соціальних проблем
11. Структура соціальної проблеми та її аналіз.
12. Динаміка соціальної проблеми.
13. Суб'єкти процесу соціальної проблематизації: активісти і експерти.
14. Суб'єкти процесу соціальної проблематизації: засоби масової інформації.
15. Дискурс–аналіз як соціологічний інструментарій дослідження соціальних проблем.
16. Фрейм-аналіз та його евристичні можливості при вивченні соціальних проблем.
17. Стратегії проблематизації та депроблематизації.
18. Труднощі ідентифікації соціальних проблем.
19. Інструменти регулювання соціальних проблем та можливості їх застосування.
20. Соціальна робота в системі інструментів регулювання соціальних проблем.

Форми контролю та критерії оцінювання

Організування та проведення вступних випробувань до аспірантури здійснюється відповідно до правил прийому до аспірантури Національного університету "Львівська політехніка" у відповідному році.

Вступний іспиті зі спеціальності **054 «Соціологія»** проводиться у письмово-усній формі згідно з окремим графіком, який затверджується Ректором Університету та оприлюднюється на офіційному веб-сайті Університету не пізніше, ніж за 3 дні до початку прийому документів.

Екзаменаційні білети вступного іспиту зі спеціальності **054 «Соціологія»** формуються в обсязі програми вищої освіти магістра зі спеціальності **054 «Соціологія»** та затверджуються на засіданні Вченої ради Навчально-наукового інституту гуманітарних і соціальних наук.

Результати вступного іспиту зі спеціальності оцінюються за 100-бальною шкалою.

Екзаменаційний білет вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності **054 «Соціологія»** містить:

- письмову компоненту з чотирьох питань: два питання з розділу 1 **«Інституційна соціологія»** і два питання з розділу 2 **«Соціологія соціальних проблем»** (кожне із чотирьох питань екзаменаційного білета оцінюється максимально в 20 балів, максимальна сумарна кількість балів для письмової компоненти – 80 балів);
- усну компоненту вступного іспиту з чотирьох питань (кожне із чотирьох питань усної компоненти оцінюється максимально в 5 балів, максимальна сумарна кількість балів для усної компоненти – 20 балів).

Критерії оцінювання кожного питання письмової та усної компоненти вступного іспиту зі спеціальності **054 «Соціологія»** є такими:

Оцінка **«відмінно»** (18-20 балів для питань письмової компоненти та 5 балів для питань усної компоненти): вступник в аспірантуру бездоганно засвоїв теоретичний матеріал щодо змісту питання; самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою відповів на питання; демонструє глибокі та всебічні знання, логічно будує відповідь; висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем; вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано будувати висновки.

Оцінка **«добре»** (14-17 балів для питань письмової компоненти та 5 балів для питань усної компоненти та 4 бали для питань усної компоненти): вступник в аспірантуру добре засвоїв теоретичний матеріал щодо змісту питання; аргументовано викладає його; розкриває основний зміст питання, дає неповні визначення понять, допускає незначні порушення в послідовності викладення матеріалу та неточності при використанні наукових термінів; нечітко формулює висновки, висловлює свої міркування щодо тих чи інших

проблем, але припускається певних похибок у логіці викладу теоретичного матеріалу.

Оцінка «**задовільно**» (10-13 балів для питань письмової компоненти та 3 балів для питань усної компоненти): вступник в аспірантуру в основному засвоїв теоретичний матеріал щодо змісту питання; фрагментарно розкриває зміст питання і має лише загальне його розуміння; при відтворенні основного змісту питання допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття;

Оцінка «**незадовільно**» (0-9 балів для питань письмової компоненти та 0-2 бали для питань усної компоненти): вступник не засвоїв зміст питання, не знає основних його понять; дає неправильну відповідь на запитання.

Виконання завдань вступного іспиту зі спеціальності **054 «Соціологія»** передбачає необхідність неухильного дотримання норм та правил академічної доброчесності відповідно до Положення про академічну доброчесність у Національному університеті «Львівська політехніка». За порушення зазначених норм та правил вступники в аспірантуру притягаються до відповідальності згідно вимог чинного законодавства.

Рекомендована література.

До розділу 1. Інституційна соціологія.

1. Клос Л., Климанська Л., Савка В. та ін.(2021) Регулювання соціальних проблем в сучасному світі: теоретичні підходи та практики. Колект. моногр., присвячена 20-річчю каф. соціології та соц. роботи НУ «Львівська політехніка».-Львів: «Новий Світ -2000»-196 с.
2. Макеєв С. (2003). Соціальні інститути: класичні тлумачення й сучасні підходи до вивчення // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. -№ 4. -С. 5-20.
3. Макеєв С. (2011).Інституційні інкубуси та еволюція суспільств //Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка. Серія соціологічна. –Вип.5. –С.3 –10;
4. Норт Д.(2000).Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки-К.;
5. Савка В.Є.(2009). Соціальний інститут/ соціальна інституція: спроба термінологічного розмежування та визначення// Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Зб. наук. праць. Вип.15-Харків, Вид-во Харківського ун-ту, - С. 158-165;
6. Савка В.Є.(2010). Соціальна робота як інституція: структурний аналіз//Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Зб. наук. праць. Вип.16-Харків, Вид-во Харківського ун-ту, - С. 605-609;

7. Савка В.Є., Мишок Р. (2019). Електронна демократія в Україні: інституційний аналіз// Вісник Харківського національного університету ім. В.Каразіна Том 41 Серія "Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи" - С.35-41
8. Чернецький Ю. (2003). Сучасний інституціоналізм як напрям соціологічного теоретизування / Ю. Чернецький // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – №3. – С. 33–45.
9. Guala F. (2016). *Understanding Institutions: The Science and Philosophy of Living Together*, Princeton N. J.: Princeton University Press.
10. Hechter, M., Opp, K. D. & Wippler, R. (2018). *Social Institutions: Their Emergence, Maintenance and Effects*. London and N-York: Taylor and Francis Group.
11. Kirk L. (2017). *From Plural to Institutional Agency: Collective Action II*, Oxford: Oxford University Press.
12. Scott W. Richard (2014). *Institutions and Organizations*. Stanford: Stanford University Press.

До розділу 2. Соціологія соціальних проблем.

1. Клос Л., Климанська Л., Савка В. та ін. (2021) Регулювання соціальних проблем в сучасному світі: теоретичні підходи та практики. Колект. моногр., присвячена 20-річчю каф. соціології та соц. роботи НУ «Львівська політехніка». - Львів: «Новий Світ -2000»- 196 с.
2. Здоров'я і здоровий спосіб життя: полідисциплінарний вимір: колективна монографія (2020)/ Л. Д. Климанська, Т. М. Климус, Л. Є. Клос, М. Я. Козак, О. Є. Макух, С. Г. Ставкова, Т. Г. Тюріна, Н. А. Уманець, М. В. Школяр. – Львів: Новий Світ – 2000, – 174 с.
3. Здоров'єзберезувальна діяльність фахівця соціальної сфери: словник-довідник (2021) / С. К. Андрейчук, О. Я. Бік, О. І. Герус, О. О. Джавадян, Н. М. Зеленко, Л. Д. Климанська, Т. М. Климус, Л. Є. Клос, М. Я. Козак, О. Є. Макух, О. М. Микитюк, Р. М. Папіж, В. М. Піча, В. Є. Савка, Т. Г. Тюріна, Н. А. Уманець, М. В. Школяр, У. В. Яцишин. – Львів: Новий Світ – 2000, 2021. – 346 с.
4. Климанська Л.Д. (2014) Специфіка політичного дискурсу соціальної проблеми// Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць / гол. ред. В.М. Вашкевич. – К.: ПП «Видавництво «Гілея», 2014. – Вип.82 (№ 3) - С.405-409.
5. Климанська Л. (2015). Конструкти соціальної проблеми в політичному процесі/ *Nauki Społeczno-Humanistyczne. Polsko-ukraińska czasopismo naukowe*, № 01 (05), s. 35-43. Available at: http://sp-ciencas.io.ua/s1228631/klymanska_larysa_2015_constructs_of_social_problem_in_the_political_process_social_and_human_sciences_polish-ukrainian_scientific_journal_01_05_pp_40-55.

6. Климанська Л.Д., Герасим Г.З. (2015) Медіа як ретранслятор соціальних проблем/ Л.Д.Климанська, Г.З.Герасим// Науково-методичний журнал «Соціальна робота в Україні: теорія і практика», № 1-2, 2015.
7. Климанська Л.Д., Кліманська М.Б., Савка В.Є., Герасим Г.З., Клос Л.Є., Герус О.І., Сіреславський Я. (2020) Споживання алкогольних напоїв як соціальна проблема: створення стратегії протидії алкоголізму у Львівській області: колективна монографія. – Львів: ЗУКЦ.
8. Климанська Л.Д., Савка В.Є.(2021) Соціологія соціальних проблем. Конспект лекцій та завдання і вправи для практичних занять-Львів: Видавництво НУ Львівська політехніка - 151с.
9. Best J. (2010) Social Problems / W. W. Norton & Company, Inc.
10. Rubington E. (2011) The Study of Social Problems: Seven Perspectives / E. Rubington, M. S. Weinberg. Oxford: OUP.